

TROLDHØJ

Dybbøl Division, Det Danske Spejderkorps

- 1: Trolldhøj – Fynshav
- 2: Tur rundt i Nørreskoven
- 3: Svenstrup – Havnbjerg
- 4: Oleskobbel - Høgebjerg
- 5: Hundslev - Guderup
- 6: Tur til Notmark, Hundslev (Elstrup Mølle)
- 7: Sønderborg - Trolldhøj
- 8: Gendarmstien og Skansehike

Troldhøj - Fynshav

Brug Nørreskovs-folderen.
Gummistøvler til mikro-mini tilrådes.

Den dejligste tur imellem Troldhøj og Fynshav, er næsten også den korteste, men oftest ikke den hurtigste, da der er alt for meget, der kan fange ens opmærksomhed og derfor skal undersøges, følger næsten kysten hele vejen.

Fra Troldhøj går I ned af stien til stranden, lige ved siden af huset. Nede på stranden går I over spanget og følger nu den meget tydelige sti oppe på skrænten en km. En lille advarsel er at stien ikke er tegnet ind på skovkortet. Men allerede efter 500 m kommer I over en lille bro og støder på en lysning, med bæk og plads til at lege. Måske kan spejderne finde tuegravene der er indtegnet her bag lysningen.

Ved at følge kyststien de næste 500 m. kommer I nu til en grøft og en mark. Her kan I enten gå ad stranden, tage stien 40 m før åen eller finde det lille spor, der går langs mark kanten, forbi husene om til Taksensand Fyr, der er opført i 1923. Ved fyret er der en P-plads og et par borde og bænke.

Fra fyret går turen nu videre af klintstien $1\frac{1}{2}$ km indtil FDF-hytten, "Alsborg", hvor I bliver nødt til at krydse ind over, lad nu være med at forstyrre.

I kommer nu ud lige overfor en campingplads, og skal følge asfaltvejen til venstre ud mod kysten. I kommer ind over Sct. Georgsgildets hytte Naldmose, hvor I fortsætter op af den lille sti, i forlængelse af indkørslen langs med heget, til I når skoven. Her igennem Øvelgunde Fredskov er det bare at holde til venstre to gange, så kommer I ud på Færgevej, med færgelejet til venstre og Fynshav oppe til højre. men der går også stier helt fra Naldmose og op til Krydset Færgevej-Katryde.

Denne del af skoven er dog vildt tomme, og må kun befærdes på stierne og om dagen.

Dette er den rute, som vi synes er bedst imellem Fynshav og Troldhøj. Man undgår al trafikken, det er den korteste vej og igennem skoven. Som den rute vi har beskrevet, kan et par seniorer der skynder sig, nå til Færgen eller Brugsen på en halv time. Men beregn tre-fire kvarter til en normal tur.

Selve vores rutebeskrivelse her, er den vi oftest har benyttet, men der er utallige muligheder for variationer. Hvis I vil ud på de helt små stier, må vi tilråde at mikroer og minier har gummistøvler på.

Den Alsiske kyst er præget af klinter og Nørreskoven har sin del af det. Her er klinterne imellem én og fem meter, og rimelige solide. Den skarpe grænse som klinterne danner, gør at skov og krat ligger lige ned til den stenede strand.

I sommerperioden, er det næsten umuligt at undgå skarvene, der efter deres fredning er vendt talstærkt tilbage. De er meget let genkendelige, store, næsten en meter, siddende på pælene, med deres sorte dragt og hvide kinder. Da de skal tørre deres fjerdragt, hver gang de har fisket, tilbringer de lang tid på pælene, som de for det meste deler pænt med mågerne.

- 1) Hvad hedder færgen, og hvor sejler den hen? (Fynshav)
- 2) Hvor høj er Taksensand Fyr, og lav en tegning!.
- 3) Hvad bliver Danebod-bygningen brugt til?
- 4) Hvis I ser en Skarv, så lav en tegning af den.

Tur rundt i Nørreskoven

Brug Nørreskovsfolderen

Vi gik fra Troldhøj ud til Hovedvejen, der også hedder Nørreskovvej, gennem skoven hvor vi drejede til højre. Vi fulgte hovedvejen gennem det meste af skoven, den går gennem et skønt område, men den er temmelig trafikeret i weekenden hvis vejret er pænt.

Undervejs er der adskillige ting at se, hvilket er beskrevet i folderen om Nørreskoven. Da vi gik forbi Voldstedet, skræmte vi rådyr op, der græssede nede i voldstedet. 300 m længere henne ved den lille sø, var der hejrer der fløj op fra søen, mens en blandet flok andefugle frejdigt tøffede rundt i vandet.

Dog kan det ikke anbefales at gå op til Baronens høj da man for at nå denne må over privat grund og der er desuden ikke noget egentligt at se.

Man kan adskillige steder undervejs lave en "løkke" på ruten og gå tilbage af små stier. På vej hjem, vi valgte at dreje til venstre, ad Sjellerup Grusvej. Denne kan man følge ud til vandet, og gå tilbage til Troldhøj langs vandet.

Turen er en god tur for de yngre spejdere!.

- 1) Kan I finde helleristningerne på den Grønne Bro, og tegne dem af!.
- 2) Mål omkredsen af Den lådne Bøg.
- 3) Mål arealet af Helvedgård Voldstedet.
- 4) Hvor høj er flagstangen på Bostedhoved lejrplads.

Ruten starter ud af **Tur rundt i Nørreskoven**, men fortsætter til Baronens høj, og ned af stien der ligger bag gårdspladsen. Nede ved stranden drejer den nordpå, ad stien langs hegnet, og kommer forbi det hullede træ. Den fortsætter op af stien langs stranden, til festpladsen, der er en offentlig P-plads, med toilet, frokost-borde og skraldespande. Det er et meget kupe-ret terræn, og for minier kan turen slutte med frokost her (8 km), men ellers fortsætter ruten mod Svenstrup, enten af vejen fra Festpladsen, eller ved at følge stien videre langs skovkanten, og dreje sydvest på af vejen efter sommerhusene, der ligger ved skovkanten.

Før Torup, drejer I mod nord af Fæbrovej og så vestpå ved Himmark af Voldgade. Ude på landevejen, der har brede cykelstier, går ruten nordpå, forbi Danfoss, der er Als's største arbejdsplads, her ved krydset ligger der en tank, og lidt længere oppe en købmand, der begge har åbent inden for normal arbejdstid.

Når I fortsætter mod Nordborg, kommer I til Havnbjerg mølle på venstre hånd, men det er først den 2. vej, der fører op til den. Møllen er altid til at se og deroppe fra er der udsigt over det meste af Nordals. Selve Møllen har åbent onsdage kl. 7 - 15.

Fra Møllen går I ned af Tingstedvej, evt. kan I slå et smut om og se kirken. Men det der nok trækker mest er indkøbscenteret med en bager, der findes ved at gå ned af Skolevej.

Frisk opladet med ny energi iler I nu med lette fjed nordpå, over landevejen op af de små veje her i Havnbjerg. Sørg for at holde til højre, af Ærvej, da den inden den svinger ind i Ærskov, giver en fantastisk udsigt, både ud mod kysten, men også ind over det lavtliggende vådområde til højre. Når vejen når ud til stranden, er det bare om at følge stranden hele vejen ned til Troldhøj. Når I når Baronens Høj, så fortsæt af Klintstien, der går så godt som uafbrudt i hele Nørreskovens længde.

- 1) Lav en grundskitse over tingstedet?
- 2) Tegn Havnbjerg Mølle.
- 3) Hvor stort er Tranerodde fyr ?
- 4) Hvilke dyr findes på farmen mellem Tranerodde og Nørreskoven.

Oleskobbel - Høgebjerg 21 km. 27 km med overnatning i Blomeskobel. Hiken kræver støvler

Den første del af turen gik vi af ruten til Fynshav, Hvor vi gik ned mod Færgehavnen, men lige inden drejede vi mod syd ned til Lystbådehavnen. Her er der et toilet oppe ved Bådeklubben, der skal være åbent hele året. Vi fulgte nu stranden ned mod Campingpladsen, hvilket var en ildelugtende affære, syd for havnen. Ved campingpladsen gik vi op til kiosken, der ligger helt oppe ved vejen, hvor vi købte dagens avis. Herfra gik vi ud på stranden igen, og vandrede sydpå mod Oleskobbel. Undervejs holdt vi avis og chokoladekiks-pause på en bæk, der stod ved nogle sommerhuse på en skrænt. Da tegneserierne, vejruddisigten og valutakurserne var blevet gransket, gik vi videre til Oleskobbel, hvor skovstien starter nede på stranden, lige i hjørnet af skoven.

I selve Oleskobbel, tog vi en tur rundt på skovstierne, og besøgte gravhøjene.

Vi gik også ind igennem kløften, og over broen derinde. Vi fulgte så stierne ud til Asserballeskov, tæt på feriekolonien. Vi gik nu mod Asserballe, af vejene syd for Høgebjerg.

Men hvis I vil lave hiken længere og overnatte i bivuak, kan vi tilråde at i fortsætter sydpå til Blomeskobbel, hvor det er muligt at bivuakere.

Hvornår man er på vej op på den Alsiske Ås, er meget let at mærke, da man inden for et par hundrede meter stiger over 20 meter. Hvis vejret er godt, er der en flot udsigt over mod Fyn.

Når man har været henne og vende i Asserballe, går turen så mod vest, forbi go-cart banen og op på Høgebjerg, der med sine 81 m. er Als's højeste punkt. Der står et udsigtstårn, det er ganske vist lille, men der er udsigt både til Fyn og Hollywood. Selve toppen er fredet, da der her er en del af en gammel vej. Der er sat et skilt op, med beskrivelse af Høgebjerg og området omkring.

På vej ned igen mod Fynshav, gik vi igennem først Holmen, og derefter Fryndesholm, hvortil stien kommer ud til vejen, lige før husene. Det vil være en dårlig idé at gå ude på Østkystvejen, da den er smal, trafikeret og uden hverken cykelsti eller fortov. Fra Fynshav, går turen så igennem Nørreskoven og op til Troldhøj igen.

- 1) Lav en kortskitse over stensætningerne.
- 2) Lav en tegning af broen over åen i kløften i Oleskobbel
- 3) Tegn en grundskitse over Asserballe Kirke, og indtegn verdenshjørnerne
- 4) Hvornår stammer vejen på toppen over Høgebjerg fra.

Hundslev - Guderup

18 km (28 km med overnatning)

Ruten starter ligetil, med at gå sydvestpå, ud af skoven, til Østerholm. Lidt oppe af asfaltsvejen, drejer man vestpå, ind over en gårdsplads, og til højre **efter** plænen med flagstangen og står så ved Østerholm Slotsruin. Det er grundstenene fra en tidligere fæstning fra 1500 tallet.

Tilbage på vejen, fortsætter hiken så igennem Østerholm, over Fynshavvej og op til resterne af stubmøllen lige før Egebjerggård. Her er stensætningen anbragt så praktisk, at man kan sidde og nyde udsigten, næsten hele horisonten rundt. Videre ned af vejen mod Hundslev, hvor der ligger en købmand. Fra Hundslev går turen stik vest af Hundslevvej. Der kan ved Lillemølle slås en ekstra krølle på turen og vandres ned til Ketting.

I Ketting er der ved kirkens hvide kapel, neden for kirkens vestside over vejen, et toilet. Herfra er turen op til Guderup ligetil, og da der er brede cykelstier på begge sider af vejen, er den også meget trafiksikker.

I Guderup er der lige øst for vejen, inden man kommer ind til byen, opstillet verdens største solur. Inde i byen er der både tank-station, Brugs og apoteksudsalg.

Hiken, kan forlænges, ved at I vandrer stik vest, mod Stolbro Løkke. Lige ved Stevning Nor, i Dyndved Skov, har spejderne en plads og en hytte. Her må I bivuakere og bruge bålpladsen. Og brænde kan sankes i skovbunden. Vand må I dog hente ved een af gårdene. I skal dreje til højre af den første markvej, efter nr. 14, og til venstre af vejen igennem skoven. Hytten ligger så på højre hånd efter 500 meter.

Når I nu vil tilbage til Troldhøj, går I til Elstrup mølle, ved at tage Tandsletvej østpå til Elstrup, hvor der i Møllen både er kiosk og museum. Efter møllen er den hurtigste rute, videre ud af landevejen til Østerholm, men det er en trafikeret vej uden nogen rabat, så den bedste rute er at gå nordpå, af Flædbækvej, op til Elstrupskov, og derfra igennem Nørreskoven.

- 1) Lav en grundskitse over Østerholm Slotsruin!
- 2) Mål diameteren på Guderup solur
- 3) Beskriv, hvordan man bestemmer nord v.h.a. soluret!.
- 4) Tegn Elstrup mølle.

Tur til Notmark, Hundslev (Elstrup Mølle) 14 km

Fra Troldhøj gås enten langs vandet eller af stier til Fynshav.

Fra Fynshav gås der nogle 100 m. af hovedvejen mod Sønderborg. Lige ovenfor Danebod bygningen (på højre side) ligger der et lille, gult, stråtakket hus lidt over vejens niveau. Mellem dette hus og nogle parcelhuse går den gamle kirkesti til Notmark kirke.

Det lille gule hus blev under 2. Verdenskrig brugt som skjulested for danske modstandsfolk, samtidig med at tyskerne opholdt sig på højskolen.

I Padholm er et lille stykke af stien asfalteret, men den forsætter bare lige ud, og ca. 30 m. fremme er der igen grusvej. Ved enden af stien drejes der til venstre, Notmark kirke kan nu ses på højre hånd. En pæn dansk hvidkalket kirke.

Ved hovedvejen drejes der til højre og kirken ligger da nu ca. 200 m. fremme. Foran kirken står der en mindesmærke (en sten) for genforeningen i 1920.

Hovedvejen følges nu til Hundslev.

Her kan der vælges at tage en afstikker til Elstrup mølle, dog er det kun tilrådeligt med de lidt større børn, da strækningen er et par kilometer, af lige landevej og bilerne kører stærkt.

For at komme til møllen følges vejen gennem Hundslev. For enden af vejen drejes til højre og møllen ligger ca. 30 m. fremme.

Møllen er lavet til museum, som i øvrigt er udmærket for børnene at se. Dog er det for den lidt erfarne museumsgænger noget uorganiseret og utilstrækkeligt. Entréen var i juli 1992 på hhv. 5 kr. for voksne og 2 kr. for børn.

Hovedvejen følges tilbage til Hundslev.

I Hundslev drejes ned af Vestergade forbi Edeka og kroen. Denne vej bugter sig gennem markerne og er meget fredelig. Den følges lige ud til Østerholm, hvorfra der kun er ca. 1 km. til Troldhøj (følg skiltene)

Turen tager ca. 4 timer (for voksne) i et mageligt tempo, med tid til at se alt (inkl. Elstrup mølle). Turen er også velegnet til de mindre spejdere, hvis man vælger at udlade møllebesøget, da det resten af vejen mest er på kirkestien og Vestergade som begge er meget fredelige.

- 1) Hvad bliver Danebod-bygningen brugt til?
- 2) Tegn genforenings-stenen.
- 3) Tegn Elstrup mølle og besøg museet!.
- 4) Hvor mange tværribber er der på vingerne?.

Fra Sønderborg Slot, går der en sti, hele vejen ud til og igennem Sønderskoven. Se også Statsskovsvæsnets folder. Den første vej, lige efter, skovriderboligen, drejer I østpå af, og følger nu cykelrute 8, ud til Søndre Landevej, som I krydser og drejer igen østpå af cykelstien.

Hvis I vil overnatte på hiken, kan I bivuakere ved spejderhytten i Høruphav. I drejer til venstre af den første vej i Høruphav, Lambjergsned, hvor hytten ligger på venstre hånd, efter 200 m. Her er bålplads, og der må sankes brænde i skoven.

Ved Høruphav, drejer I nordpå efter Brugsen op mod Kirke Hørup, ad Østerbakken. Der går en meget bred cykelsti, på øst siden af vejen. I selve Kirke Hørup, skal I fortsætte Nordpå, forbi Kirken. Det kan være lidt besværligt at finde vej, men I skal bare forbi kirken op af Mjangvej. Nu går I videre mod Mjang, hvor I i

krydset, fortsætter lige over, og ind imellem gårdene på Nedergaden. I skal så dreje nordpå af den tredje og sidste markvej, på venstre hånd, Mjangmark. Ruten fortsætter én små to km ad markvejen, indtil man bag den sidste gård, skal følge et levende hegn på venstre hånd, ind ad en marksti, og over et spang. Det kan være svært at finde, hvis I, som jeg kommer ved midnatstid, men I vil kunne høre bækkens rislen, ved spanget. Nord for spanget, er der kun én vej. Som måske snor sig lidt, men den går nordpå op til asfaltvejen. Alt efter om I har valgt den østlige eller vestlige vej op til asfaltvejen kommer I nu ud på Skakkenborg, en 100 - 150 meter fra den nordgående vej.

I skal nu vælge, hvordan I vil afslutte turen ud til Troldhøj, Vil I gå over Asserballe og Fynshav, og således afslutte turen ligesom Oleskobbel-Høgebjerg ruten, eller vil I gå over Asserballe Station - Hundslev - Østerholm ?

Hvis I vælger den sidste tur, skal I 300 m oppe af vejen dreje vestpå og gå op til Asserballe Station, hvor I kommer ud lige nord for 40-km stenen, og her drejer I så til venstre og går ned til "jernbane-stien".

Hvis I hellere vil af den første rute, følger I vejen op en 6-700 m, før I drejer til højre op til Asserballe og fortsætter nu mod Høgebjerg

- 1) Hvem var fange på Sønderborg Slot?
- 2) Er der en Slotskirke?
- 3) Kan man se Tyskland fra Sønderskoven.
- 4) Hvilke fuglearter besøger Trillen?.

Gendarmstien og Skansehike Sønderborg/Gråsten op til 50 km

Hvis I vil på en lidt længere tur og/eller er parate til at køre i bus/tog, har vi et godt forslag, nemlig **Gendarmstien**. Gendarmstien går, med enkelte afbrydelser, hele vejen fra Sønderborg til Grænsen. Stien er opstået, ved at Grænsegendarmene i tiden 1920 til '58 afpatruljerede kysten. Da den er dannet p.g.a. kystbevogtningen, er det den yderste sti. Derfor giver den både pragtfulde udsigtssteder og en tæt kontakt til naturen.

Sønderborgs seniorer har ofte taget på hike af Gendarmstien og omveje, dengang det knap var en sti, før den blev en turiststi. Så vi kan derfor med god samvittighed anbefale den tur.

Gendarmstiens nuværende ende findes, i Sønderborg, ved at dreje ned af Sundgade, som er vejen lige over for stationen. I følger bare Sundgade ned til enden, hvor der ligger en P-plads. Og her starter Gendarmstien så, ved at I går ind på skansen.

Efter at stien er blevet planeret og gjort bredere, er det nu muligt at have både cykler, kørestole og karrer med på en Gendarmhike.

Dog er gendarmstien fra Vemmingbund, ad Broagerlands kyst, til Brunsnæs, ofte bare den stenede strand, og eneste adgang er med vandrestøvler. Men hvis I tager toget til Gråsten, og går hele vejen til Sønderborg af gendarm stien, er der 12-14 timers effektiv gang. Undervejs er der mulighed for en patrulje at overnatte på Statskovens lejrplads, i Skelde Kobbelskov. Lejr-pladsen, findes ved at gå ind i skoven, og følge vejen, midterlinjen, op igennem skov, når I kommer til krydset, Tværvejen, drejer i ud mod kysten, og pladsen ligger så på højre hånd, en 150 m før skrænten. Pladsen er markeret med en egepæl med gul top.

Selve Gendarmstien, kan også kobles sammen med en hike rundt til skanserne i området. Da resterne af både de danske og tyske skanser fra det så berømte slag i 1864 ligger spredt ud over Dybbøl Banke, med et udmærket stisystem til forbindelse. Med udgangspunkt i Dybbølmølle kan man sagtens få en hel dag til at gå for både mikroer, minier og juniorer. De kan løbe op og ned af skanserne, lege bjergbestigere på Dybbølstenen, besøge både Møllens museum og Dybbøl Historiecenter. Centeret er interessant for spejderne, men de ældre og mere museumsvante Seniorer og Ledere vil måske blive skuffet over den manglende gennemførthed. Men da det hele er til at se på og der ikke er særlig meget læsestof, vil de mindre ikke kede sig.

Hvis en af disse hikes lyder særlig interessant, kan vi ikke nok anbefale jer at få fat i Skov- og Naturstyrelsens folder, der bare hedder Dybbøl, mens Sønderjyllands amt har udgivet en folderserie, der hedder Gendarmstien.